

“MƏN DÜNYAYA GƏLDİM Kİ, HƏYAT MƏNİ SINAQDAN KEÇİRSİN”

“Xəzər Xəbər”in Dövlət Pantomima Teatrının direktoru,

“Dünya” məktəbinin müəllimi, Əməkdar artist Elman Rəfiyevlə müsahibəsi

Elman Rəfiyev 1971-ci ildə Sumqayıtda anadan olub. 1992-ci ildə Azərbaycan Dövlət Mədəniyyət və İncəsənət Universitetini bitirib. 1994-cü ildən Dövlət Pantomima Teatrının aktyorudur. 2009-cu ildən həmin teatrda direktor, aktyor və musiqi tərtibatçısıdır. Xəzər Universitetinin “Dünya” məktəbində nitq mədəniyyətindən dərs deyir. Bu il may ayının 9-da Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamı ilə Əməkdar artisti adına layiq görülüb. Ailəlidir, iki övladı var.

– **Özünü necə hiss edirsiniz, nələr düşünürsünüz?**

– Mən həmişə müsahibələrimdə demişəm ki, kamil sənətçi olmaq istəyirsənsə, bir yol tut, bir işdən yapış. İndi çoxu belə eləmir. Hər il sənətlərini dəyişirlər. 10 yaşında qarşıma məqsəd qoydum ki, seçdiyim sənətlə tanınıb məşhurlaşmalıyam. Çünki, hər bir aktyorun içində tanınmaq eşiqi var. Kimsə bunu inkar eləsə belə, inanmaram.

Uşaq ikən, çox hörmət bəslədiyim sənətkarımız Siyavuş Aslan Sumqayıtda yaşayan dostunun evinə gələndə bir dəstə uşaqla ona baxmağa gedərdim, mən onu televiziya ekranlarında görürdüm və o, mənimçün əlçatmaz insan idi. Qarşıma məqsəd qoydum ki, aktyor olum və elə aktyor olum ki, sənətimlə tanına bilim – yəni professional aktyor olum.

– **Aktyor olmaq, yaratdığın obrazlarla fikirləri, düşüncələri yönəltmək, duyğuları oxşamaq – bütün bunlar zor işdir. Belə ağır yükü çiyində daşıyan şəxsin üzərinə həm də böyük bir məsuliyyət düşür. Çətindir, deyilmi?**

– Mənim ustadım «Pantomima» teatrının yaradıcısı, respublikanın Əməkdar incəsənət xadimi Bəxtiyar Xanızadə də həmişə aktyorluğun çox çətin peşə olduğunu deyirdi. Kənardan asan görünsə də, çətindir. Adı insan bir neçə cür həyat sürə bilər. Amma biz aktyorlar neçə-neçə insanın həyatını yaşamaq üçün öz içimizdən nələrisə qoymalıyıq – bu da sənin həyat enerjindən gedir. Bir şey də var ki, obraza verdiyin enerjini səhnəyə çıxdığın zaman tamaşaçıdan almayanda, aktyor

bədbəxt olur. Çünki biz obraza verdiyimiz enerjini tamaşaçıya ötürüb, yenidən ondan alırıq. Aktyoru yaşadan da budur.

– **Mənə belə gəlir ki, həm də yaratdığı obrazın enerjisindən də aktyora pay düşür – burada enerji mübadiləsi baş verir sanki...**

– Tamamilə doğrudur, çox gözəl dediniz. O obrazların hər birindən şəxsən mənim gündəlik həyatıma nələrsə daxil olur. İstədim, istəmədim, yaşadığım obrazların hərəkətləri, baxışları, danışığı tərzini mənim yaddaşıma, təhtəl-şüuruma keçir, özümdən asılı olmadan hərdən mən onlardan istifadə edirəm. Bu, əlbəttə bilərəkdən deyil, yaddaşda olduğu üçün baş verir.

Televiziya seriallarından birində mənim də rolum var. Bir gün atamdan filmə baxıb-baxmadığımı soruşdum. Cavab verdi ki, baxdım, lakin xoşuma gəlmədi. Dedim ki, axı, nə xoşuna gəlmədi? Dedi ki, o prokuror səninlə niyə elə danışır, niyə sənə əl qaldırır?

Atam televiziyaadakı Elmana oğlu kimi baxırdı. Dedim: “Ay ata, o mən deyiləm, müstəntiq Tahir Əsədullayevdir. Mən elə bir obraz yaratmışam ki, prokuror onu əzir, pis vəziyyətlərə salır”. Və növbəti hissə efirə gedəndən sonra yenidən atama zəng vuraraq fikrini soruşdum. Atam bu dəfə bəyəndiyini bildirdi. Dedim ki, ay ata, sən müstəntiqə oğlun kimi baxma, bu bir obrazdır.

Gör-götür dünyasıdır. Ətrafımızda olan insanlardan, baxdığımız filmlərdən, oxuduğumuz kitablardan hansısa elementlər bizim yaddaşımıza hopur. Aktyorun uğuru nədədir? Əgər o, bütün bunları yaddaşında saxlayırsa, hər hansı bir obrazı

yaradanda o yaddaşdan istifadə edirsə, aktyor bundan uğur qazanır. Daha oturub fikirləşmir ki, mən burada nə tapım...

Mən Şamil Nəcəfzadənin «Qala» filminə çəkildim, baş rollardan birini oynayırdım. Mən – Elman həyatda çox çılgınam. Verilən rol tamamilə təbiətimin əksi idi – sakit, təmkinli, fikirləşib danışan bir insan obrazı. Bu rolun həyatda prototipini tapdım – dostumu. Dostumu düşündüm, fikirləşdim ki, bu anda nə edərdi, özünü necə aparardı?! Özümü dostum kimi aparmağa başladım. Filmə baxanlar dedilər ki, biz səni tanımadıq, bu həqiqətənmi sənsən? Bilirsiniz, biz aktyorların uğuru budur. Yaratdığımız obrazlar siz tamaşaçıların xoşuna gələndə biz sevinirik, xoşbəxt oluruq. Aktyor sənəti çox gözəldir. Sən kütlə içərisində seçilirsən, tanınırsan. Azərbaycanda ilk dəfə «Pantomima» teatrının bünövrəsi 1994-cü ildə institutda qoyulub. Həmin özlü qoyanlardan birincisi mənəm. Dörd nəfər idik. Üçü ayrıldı teatrdan, mən tək qaldım.

İndi küçədə yanımdan kimsə keçəndə deyir: «Pantomima» getdi». Bu sözün mənim üçün böyük dəyəri var. Deməli, mənim sifətim «Pantomima»-ni təmsil edir və bu sifəti qorumalıyam, çünki mən teatrı təmsil edirəm.

– Sizcə, teatr bu gün nədən danışmalıdır, niyə danışmalıdır və necə danışmalıdır?

– Bu dəqiqə teatrımızda «Dədə Qorqud» dastanının «Dəli Domrul» boyunun məşqləri gedir. Bugünkü gündə teatr tamaşa qoymaq xətrinə tamaşa qoymamalıdır. Tamaşaçı baxdığı tamaşadan nəsə götürməlidir. Bizim teatrdə belə hallar çox olub. İnsan olub ki, teatra gəlib, baxıb və gələcək həyatına qərar verib. Bizim repertuarda bir tamaşa var, “Adsız” adlanır. Qadın və kişi münasibətlərindən bəhs edir. Məhz o tamaşadan çıxan bir cütlük diqqətimizi cəlb etdi. Kişinin qadına olan münasibəti tamamilə dəyişmişdi. Kişi qadına elə bil, daha artıq dəyər verməyə başlamışdı. Bu gün teatr belə mövzulara toxunsa, yaxşı olar. Əyləncəli tamaşalar da olmalıdır, çünki insanlar heç də hər zaman öyrənmək istəmirlər. Bəzən əylənmək istəyirlər. Biz tamaşaçını elə maraqlandırmalıyıq ki, o, həyatda nəsə öyrənmək istəsə teatra gəlsin. Dünyada ən qlobal mövzu «kişi və qadın» problemdir. Bu mövzuda iki tamaşamız var, hər ikisi də anlaşıqla keçir. Tamaşa var –

«Çərçivə». Çərçivənin içindəyik biz. Hər kəs özünə bir çərçivə yaradır. Bu, fəlsəfi mövzudur. «Mən və mən» adlı başqa bir tamaşamız da var. Mübarizəmiz «mən»lə başlayır. Mənim içimdəki “mən”lə. Var «Qaranlıq» tamaşası – içimizdəki qaranlığı məhv etmək, onunla mübarizə aparmaq lazımdır. «Eşq»dən bəhs edən tamaşamız var. Burada canlı insanların eşqini deyil, cansız əşyaların eşqini göstəririk – göydən atılmış iki vərəqin illüziyasını yaradıq: – biri qadın, biri kişi və onların arasındakı məhəbbəti göstəririk.

– Sənətin sənətə, yaxud cəmiyyətə xidmət etməsi mövzusu həmişə aktual olub. Maraqlıdır, siz sırf sənətə aludəçiliyə meyl edirsiniz, yoxsa içindən ictimai məzmun keçən sənətə?

– Sənət sənət üçün olmasa, sənət ictimaiyyətə xidmət edə bilməz. Mən sənəti öz içində dərk edəndən sonra onu ictimaiyyətə təqdim etməliyəm. Ona görə də, sənət sənət üçün, yaxud da sənət insan üçün mövzusu zəncirvari bir-birilə bağlıdır. Sadaladığım «Kişi və Qadın», «Qaranlıq», «Çərçivə», «Eşq» - bunlar həyatın mövzularıdır, uydurma deyil ki?! Bütün bunlar sənət üçün olan şeylərdir.

– İndiki zamanda sənətkar hansı mövqedə dayanmalıdır? Bunun üçün konkret resept varmı?

– Məniim aləmində sənətkar cəmiyyətdəki bütün problemlərdən, hadisələrdən xəbərdar olmalıdır, lakin heç bir işə qoşulmadan kənardə öz işi ilə məşğul olmalıdır, sırf sənətə xidmət etməlidir. Sənətkar başqa işə qatılanda sənətdən uzaqlaşır.

– İnsana bəzən elə gəlir ki, ömrünü təkrar yaşasaydı, həyatını bir növ redaktə edərdi?

– Mən yenidən yaşamağa başlasaydım, yenə də sənətlə məşğul olardım. Lakin həyatımda bəzi məqamları, əlbəttə... mənim alın yazım, taleyim belə yazılıb – çoxlu işləmək, zəhmət çəkmək, əziyyət hesabına nələrsə nail olmaq. Onda qazanılan uğur səndən ötrü dəyərli olur. Hazıra nazir olanda ucuzlaşırsan.

– Həyatın bütün çalarları, sevinci-kədəri, çətinliyi-asanlığı sənətkardan yan keçmir. Həyatınızı sənətlə vəhdətdə götürərkən gəldiyiniz

qənaətlər?

– Əslində, mən olduğum mövqedən, həyatımdan çox razı insanam. Əziyyətlə əldə etdiklərim kino lenti kimi bir-bir gözümün önündən keçir. Və hər günüm, hər anım mənim üçün dəyərlidir. Mən hətta halım olmayanda belə çalışıram ki, özüm öz günümü maraqlı keçirim. Yaşadığım hər an mənim üçün dəyərlidir.

– **Oynadığınız rollardan hansı sizə daha yaxındır?**

– Mənim üçün ən kiçik rolum belə əzizdir. Hansısa bir rol oynamağı xüsusi arzulamıram. Rejissor hansı rolda məni görərsə, onu oynayıram və bütün rollarımı sevirəm.

– **Zaman hər şeyə işıq salır, bunu yaşlaşdıqca başa düşür insan. Bu mənada üstündən xətt çəkməli nələriniz var?**

– Heç nəyin üstündən xətt çəkməzdim. Çünki o məqamlar olmalı idi ki, mən nəyəsə nail olum. Zaman özü bilə-bilə məni o məqamlara atır ki, nəyisə dərk edim, hansısa mərhələni keçim və irəli gedim.

– **Bir ovqat şeiri?**

– Füzulidən oxumaq istərdim:
...*Ey cəfaçı dünya!*
Bildim gəmini sən ki çoxdur,
Ğəm çəkməyə bir hərif yoxdur.
Gəldim ki, olam gəmin hərifi,
Gəl təcrübə eylə mən zəifi.

Mən dünyaya gəldim ki, həyat məni sınaqdan keçirsin.

– **Əməkdar artist adına layiq görüldünüz. Hansı hissləri keçirirsiniz?**

– Bu ad mənim üçün ona görə dəyərlidir ki, onu 12 il gözləmişəm. Və mən sevinirəm ki, bu ada layiq görüldüm. Ümumiyyətlə, mən işimə, rəhbərimə, ətrafımdakı dostlarıma sadıq insanam. Allah bu sədaqətimi əlimdən almasın.

Afaq Əbdülgızı,
“Xəzər Xəbər”

MƏDƏNİYYƏT

BUDAPEŞTDƏ “AZƏRBAYCAN KARİKATURA SƏNƏTİ” MÖVZUSUNDA SƏRĞİ

Azərbaycan Respublikasının Macarıstandakı səfirliyi, Azərbaycan Karikaturaçı Rəssamlar Birliyi və Budapeştdəki Uypeşt Rəsm Qalereyasının birgə təşkilatçılığı ilə iyunun 22-də “Azərbaycan karikatura sənəti” mövzusunda sərgi açılmışdır

Uypeşt Rəsm Qalereyasında təşkil olunan və müxtəlif rəssamların 60-a yaxın əsərinin nümayiş etdirildiyi sərgi öz aktuallığı və kəskin tənqidi ruhu ilə seçilən karikatura sənətimizin 100 ildən artıq bir müddətdə keçdiyi inkişaf yolu haqqında təsəvvür yaradır.

Sərgi yaratdığı tiplərin karikaturaçı rəssamların yaradıcılığında mühüm yer tutduğu böyük Azərbaycan satirik şairi Mirzə Ələkbər Sabirin bu il geniş qeyd olunan 150 illik yubileyinə həsr edilmişdir.

Sərgini Uypeşt Rəsm Qalereyasının rəhbəri, tanınmış macar sənətsünası İştvan Gelleri və Azərbaycanın Macarıstandakı səfiri Vilayət Quliyev açmışlar.

Səfir V. Quliyev açılış mərasimindəki çıxışında milli karikatura sənətimizin məşhur “Molla Nəsrəddin” jurnalı ilə başlayan ənənələrindən və keçdiyi zəngin inkişaf yolundan, müxtəlif tarixi mərhələlərdəki özünəməxsusluqlarından ətraflı bəhs etmişdir.

Sərginin Azərbaycan karikatura sənətinin keçdiyi inkişaf yolundan bəhs edən rəngli bukleti Azərbaycan, macar və ingilis dillərində çap olunaraq iştirakçılar arasında yayılmışdır.

Böyük maraqla qarşılanan sərginin açılış mərasimində macar rəssamları və ölkənin yaradıcılıq təşkilatlarının üzvləri, Budapeştdə akkreditə olunmuş diplomatik korpusun təmsilçiləri, mətbuat və ictimaiyyət nümayəndələri iştirak etmişlər.

Sərgi iki həftə davam edəcəkdir. Ekspozisiyanı Macarıstanın digər şəhərlərində də nümayiş etdirmək nəzərdə tutulmuşdur.

Pərvanə Qarayeva,
AzərTAc-ın xüsusi müxbiri,
Budapeşt